

KEDEŊGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM

KUBUUZUTU

Yee dītisaa se p̄m̄na eyaa se p̄w̄e k̄maŋ wala es̄ndaa ne p̄k̄ena wazaɣ p̄ȳs̄ k̄oɣo, dītisaa d̄oɣo se p̄eɣe ejaɣe yɔo t̄i-yɔo w̄e, toovonum ne laheziye pal̄gna;

Ɔinaa se eȳs̄ wala t̄om k̄iis̄i ne t̄i-yɔo k̄iɣoŋ palabina ne k̄iwek̄im t̄oɣi ne p̄iceyiɣ eyaa. Mb̄s̄ pacaɣ se ejaɣe elex̄zi w̄e, eyaa w̄e pa-t̄i yɔo, p̄oɣoɣo yem faaa ne p̄iwīli se pal̄i k̄uŋoŋ taa, soɣoɣo eetas̄iɣ-w̄e krās̄;

Yee waɣe kewiyaɣ ekandaȳi eȳs̄ wala yɔo cam̄ye k̄oɣo, wiɣiyi p̄iikaɣ eȳs̄ en̄s̄ ken̄a k̄iɣeɣ̄s̄ se ek̄oɣi kewiyaɣ ŋga k̄o-yɔo se kalaki-i ŋaŋ;

P̄w̄e cam̄ye se pas̄ina ajeɣa, akpeeti ne ala taabal̄iye d̄oɣo t̄om̄iye d̄eu ne puhuuna-ȳe;

Ɔinaa se ajeɣa k̄igb̄end̄oɣo ŋgb̄eye paɣt̄o takayaɣ taa ke eyaa kpeekpe tasi tisuu eȳs̄ wala ne e-wazaɣ p̄o-t̄om, ne p̄oɣo se abalaa ne halaa p̄w̄e k̄maŋ wala ana a-es̄ndaa; mb̄s̄ labina ne paka ŋ̄s̄ se pekpeetiɣ samaɣ s̄inās̄ t̄om̄iye yɔo ne p̄isa p̄w̄e pa-t̄i yɔo cam̄ye;

Ajeɣa k̄igb̄ed̄oɣo ŋgb̄eye taa ajeɣa tisaa se alaki ne eyaa kpeekpe ŋa eȳs̄ wala, ele p̄w̄e se ŋgb̄eye eɣ̄o-ȳe nisi;

Yee eyaa t̄iŋge iwēna l̄imaɣziye k̄oɣom̄iye eȳs̄ wala ne e-t̄i yɔo w̄e t̄om yɔo k̄oɣo, p̄isaŋ ne pala t̄om̄iye n̄i.

MB̄S̄ AJEȲA KIGB̄END̄OȲO ŊGB̄EȲE KEDIɣZAɣ SOɣO T̄OM SE:

KEDEŊGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM t̄one t̄ike ajeɣa wena kedenga kpeekpe yɔo eȳs̄ wala t̄om w̄e a-ŋ̄oŋ taa yɔ a-l̄imaɣziye; ne p̄isa ac̄eyi a-t̄i, akuli ŋgb̄eye d̄ine d̄a-ajeɣa eyaa ne ajeɣa l̄eena eyaa ese ne paŋa eȳs̄ wala ne e-t̄i yɔo w̄e t̄om.

H̄oɣlaɣ 1

Pal̄ōl̄ōs̄ eyaaa ne pa-t̄i yɔo w̄e kraagbaa ne p̄w̄e k̄maŋ wala es̄ndaa. Pal̄ōl̄ōs̄-w̄e ne p̄o-l̄oŋ ne pa-maɣzim; mb̄s̄ yekina ne p̄oɣoɣo d̄ama se p̄eke eyaa pa-t̄iŋge.

H̄oɣlaɣ 2

Paa eȳs̄ weyi, eke k̄is̄em, k̄ikp̄ed̄o, k̄ōh̄ōl̄ōm, ŋ̄im̄d̄o, ked̄eȳaɣ, paa eke ɣoɣo ŋḡo ki-taa t̄o, el̄aɣ s̄iinaa, ep̄iziɣ et̄o se kedenga kpeekpe yɔo eȳs̄ wala wena p̄oɣoɣo a-t̄om ciell̄ne yɔ, ake d̄oɣo e-ŋ̄ina.

Mb̄s̄ d̄oɣo paa eȳs̄ el̄ina le, eke ejaɣe n̄i d̄iwe d̄i-t̄i yɔo yɔ, d̄iɣeyi d̄i-t̄i yɔo yɔ d̄i-taa t̄o, yaa d̄i-poliitikii ke ŋḡo, paap̄iziɣ p̄oɣo se eȳs̄ wala t̄om t̄one t̄idataɣna-i.

H̄oɣlaɣ 3

Paa an̄i, ew̄ena waɣe se ew̄eena wezuu, ew̄e e-t̄i yɔo ne ekandaȳi e-t̄i yɔo.

Հավաք 4

Քիֆեյի se ուոյս էւէ yomiye taa; էլէ padaaqս-ի զոզո կոնոյ. Pekizi yomiye տոմ.

Հավաք 5

Քիֆեյի se քոզ ուոյս կոնոյ, քէքընցեսի-ի, yaa palabi-ի միս քիմոնա se քալա էյս յո.

Հավաք 6

Քաա առի, էւէնա ադէ se քաա լէ, քաա-ի se քաա աքէլէ.

Հավաք 7

Ճաա կքէկքէ աէ կիմոյ քոչո էսոնաա նէ քէւէնա ադէ զոզո se քոչո էկանայի քո-յոո կիմոյ. Yee palaki-աէ նաւոյս նէ քիֆեյի դէս, yaa քիւզոյ քոչո ումաո տա, քիւէնա զոզո se քոկանայի քո-յոո կիմոյ.

Հավաք 8

Քաա առի, էւէնա ադէ se քոքոչ-ի տոմ yaa քոմուս-ի քոնոյ ալա աէնա քոչո հա-ի յո ա-նոմաո տա, ewolo eheyi էյադէ տա տոմ հոյաա.

Հավաք 9

Քաաքիւզ քոքա ուոյս քոնոյ քոչո yaa քէքէզի-ի տէտ.

Հավաք 10

Yee քոքա էյս ուոյս se էլաբի նաւոյս, էւէնա ադէ se քոհոս է-տոմ քոյի նէ քոնա; տիքէ yaa տիսիկի.

Հավաք 11

Ճոս աէի քոքա-ի նէ քոնոսա է-տոմ յո, քոնոյնա-ի se էդէւէէկի քոյս; a-աքէդէ տիւնա նէ է-յոո կանդիաա քոնոյնի է-աւի, քոհոս է-տոմ քոյի էզի քոչո քոչոս յո, նէ քոնա տոոնոմ.

Քոքոչ էյս սոնո զոոո միս էլաբա նէ քիւաաքէի քոչո տա յո, քո-յոո; yee քո-աւի քոնոսա քիւի se էլաբի միս յո քիէ կիւէէկի, նէ քոնոսոս se քոնո է-նոնգնոսոս կոչո, քոչո կիւնոս յո քոնոյնի.

Հավաք 12

Քիֆեյի դէս se էյս ուոյս էդէ է-նոո լէլո տոմ տա yem yem.

Հավաք 13

Քաա առի, էւէնա ադէ se ewolo քաա լէ, էքոչ զոնդէ է-լիւ աէնա յո քաա էյադէ ուի լէ զի-տա.

Քաա էյս աէի, էւէնա ադէ se էկոյի էյադէ ուի էւէնա զի-տա յո, քաա քիէ է-նոնդէ, նէ քիւաչ-ի զոոյէ լէ, էքիսի.

Հավաք 14

Yee paḷi eyu nɔɔyɔ wayi doli faŋŋ, ewena waɗe se eñini kuyɔɔ dɔɔyɛ.
ɛtali le, padaalo-i.

ɛle, yee toononum, eweeki nabuyɔ ne pañiniɣ-i se pakpa-i, efeyina waɗe
se eɗu kuyɔɔ doli.

Hɔɔlay 15

Paa eyu weyi, ewena waɗe se eyaa ejade naɗiye se e-te.

Pifeyi se pekizina nɔɔyɔ se edaayaa e-ejade se e-te yaa edaa leɣzi te.

Hɔɔlay 16

Halibiya ne abalibiya, paa pe-te le, palaki cɔɔci ngɔ, pataliɣ pe-deɗe
le, pewena waɗe se pawali, pakpaɣ halaa ne papisi diɔi ne si-tinaa. Pa-
wala we kimaŋ halikpaɣye deɗe; abalu wena waɗe se ekizi e-halu ne
eɗɔɔni-i; halu ñewena waɗe dɔɔɔ se ekizi e-walu ne ekɔi e-yɔɔ.

Pelo ne evebu, petisiɣ se pɔɔɔli dama ne puɔɔ palabi-we halikpaɣye
sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nɔɔyɔ ne ɗoŋ.

Mizaɣ kena samaɣ hoye; kewena waɗe se samaɣ ne kewiyaɣ pakandayi ko-yɔɔ.

Hɔɔlay 17

Eyu paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekɔdaa, ewena waɗe se
eweena ñim.

Pifeyi ɗeu se pelex nɔɔyɔ e-ñim faŋŋ.

Hɔɔlay 18

Paa anɪ, ewena waɗe se elizi e-limaɣza faaa, etiŋ esɔ tɔm nɔmau ngɔ
esɔɔlaa yɔ. Pu-tɔbɔɔ se waɗe ɗine diyekina ne eyu piɔi eyele esɔ tɔm
nɔmau nakuyɔ ne etiŋ leeku, epizi ewili esɔ tɔm nɔmau ngɔ etiŋgiɣ-ku yo
ku-tɔm lalaa faaa; paa ewe e-deke yaa e ne lalaa, epiziɣ ela pu-tumiye.

Hɔɔlay 19

Paa eyu weyi, ewena waɗe se eyɔɔɔi faaa ndu emaɣziɣ yɔ; pu-tɔbɔɔ se
sɔɔndu edaakpa eyu nɔɔyɔ se eeyɔɔɔi natuyɔ ne palabi-i nabuyɔ. Pu-tɔbɔɔ
ɗɔɔɔ se eyu wena waɗe se ekeɗi lalaa ndu esima, enaa yaa eniwa yɔ.

Hɔɔlay 20

Paa anɪ, ewena waɗe se ewolo kedizazɣ ne eweena ngbeyɛ.

Pifeyi se pakpa nɔɔyɔ ne ɗoŋ se esɔɔ ngbeyɛ naɗiye taa.

Hɔɔlay 21

Paa eyu weyi, ewena waɗe se eɗu e-ko e-ejade ɗokɔɔ tumiye tɔm taa.
Emaɣmaɣ epiziɣ ela limaɣza yaa etiŋna samaɣ lizi eyaa mba se pɔɔki
ejade yɔ po-yɔɔ.

Paa anɪ, ewena waɗe se ela kewiyaɣ tumiye naɗiye.

Samagh sɔɔlim kena kewiyagh dɔŋ tigiɗe. Takayisi dɔzɔɔ panayna samagh sɔɔlim mbɔ.

Hɔɔlay 22

Paa eyɔ weyi, ewena waɗe se samagh ekandayi e-yɔɔ. Kandayɔ mbɔ piyekina ne eyɔ we e-ti yɔɔ, ehɛzi ñim ne esɛkuliye pa-ñinɔɔ nɔmaɔ taa.

Hɔɔlay 23

Paa anɪ, ewena waɗe se ehix tɔmiye, tɔmiye ndi esɔɔlaa yɔ, elabi-di ne mulum edaawee.

Eyaa kpeekpe wena waɗe se, palaki tɔmiye kuɗumɗiye kɔyɔ, peheyi-we kimaŋ, mulum edaawee.

Eyɔ weui elaki tɔmiye yɔ, pɔmɔnaa se peheyi-i camiyɛ, pitali e ne e-mizagh ne padaala kuñɔŋ samagh taa.

Paa anɪ, ewena waɗe se e ne lalaa paɗɔ ngbeyɛ; e-ngbeyɛ ekpendi angba leena yɔ, angba ana awee dɔŋ ne akandayi e-yɔɔ.

Hɔɔlay 24

Paa anɪ, ewena waɗe se ehɛzi ne escalasi e-esɛ, padaakili-i nazɔɔ tɔmiye taa; ewena waɗe dɔɔɔ se paa pɪnaɗ nga, paha-i fenagh kuɗumaɗ, ehɛzi ne peɛɛ peheyi-i ke-liidiya.

Hɔɔlay 25

Paa anɪ, ewena waɗe se eweena ñim ne piwazi e ne e-ñimba pe-wezuu caɗɔ taa; ezi tɔɔnaɗ, tɔɔla, dɔzɔyɛ ne kɔ yɔ. Ewena waɗe se elaki kuñɔŋ, piwiɗ-i, elabi ejam, episɪ edane yaa leluu, ekpadayaa, pala nabɔyɔ ne pasɪna-i.

Asɔŋ ne piya pɔmɔnaa se pasɪna piŋŋŋ.

Hɔɔlay 26

Paa eyɔ weyi, ewena waɗe se pokuli e-esɛ. Pɪdamɔna se peheyi kɔɔɔɔ sukuli yɔɔ. Pɪkena paa anɪ kijeyɔɔ se ewolo-ku. Pɔwee se leɗɗɔ ne tɔma kpasɔɔ sukuli pɔɔɔyɪ. Pɔpɔzɔɔ dɔɔɔ se patɔli sukuli kitezɔɔ nɔɔɔɔ paa anɪ.

Eyɔ woki sukuli se e-esɛ ikuli, piwazi-i e-wezuu caɗɔ taa, piɔɔna-i ne eña eyɔ wala. Kisigha eyaa ne panigha dama, pekpeɗu dama pa-kɪweɛkɪm, paɗɔɔ ngbeyɛ. Kisigha dɔɔɔ ajeya kibɛndɔɔ ngbeyɛ tɔma wena añinɪɗ laŋheziye yɔ.

Piya ñimba wena waɗe se palɔzi sukuli ngɔ pɔɔɔɔla se pepiya iwobi-ku yɔ.

Hɔɔlay 27

Paa anɪ, ewena waɗe se eɗɔ nɔɔ faaa e-ejaɗe sɔnzɪ tɔm taa ne mbɔ piɪɪɪ pi-taa yɔ, piwazi-i.

Paa anɪ ewena waɗe se ekandayi mbɔ elaba ne e-hiɗe sɛɛ yɔ pɔ-yɔɔ.

ዘጋገላጽ 28

Paa anɪ, ɛwɛna wadɛ sɛ ɛñax pana nɛ yɛdɛyɛdɛtɔ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, ɛzi pɔyɔɔdɔs kɛdɛngɔ kpɛɛkpɛ yɔɔ ɛyɔ wala tɔm takayaɔ taa yɔ.

ዘጋገላጽ 29

Paa anɪ, ɛtilɪ ɛsɪɪ sɛ ɛwɛ samax ŋga ka-taa fɛɛɛ nɛ pɪkɛdɪɔna-ɪ yɔ, ɛtɔɔ-kɛ kɪmɪyɛ.

Paa ɛyɔ weyi, ɛdɪɔzina sɛ ɛ-wala ñɪnɔs nɔmaɔ nɛ ɛ-tɪ yɔɔ wɛs lɛlɛŋ nɪs pa-taa lɛ, kamaɔ wɛɛ; pɪfɛyi sɛ ɛɛzi-kɛ; paɔtɔ dɔna-kɛ. Mbɔ yekina nɛ ɛyaa ñanɔ dama wala; mbɔ haɔna mɔmaɔ dɔdɔ sɛ demookrasii samax taa ɛyaa ɪnɪna dama.

ɛyɔ nɔɔyɔ ɛɛpɪziɔ ɛtɔ sɛ ɛñanɔ wala ana nɛ pɔdɔdɔ ɛzi ajɛya kɪgbɛndɔs ŋgbɛyɛ sɔɔlɔs yɔ.

ዘጋገላጽ 30

Kɛdɛngɔ kpɛɛkpɛ yɔɔ ɛyɔ wala tɔm tɔnɛ, tɪ-taa tɔ kpayɪ kpayɪ. ɛyɔ nɔɔyɔ fɛyi ɛtɔŋ sɛ hɔɔlɔs kɔnɛ, yaa ŋgɔ yɔ, kɔtɔŋna sɛ padaaña wala naayɛ ɛjadɛ dɪnɛ, yaa ndɪ yɔ dɪ-taa.